

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG.
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYEMegjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Helyközi telefon 15. sz.
egy példány ára 10 fillér.FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P Á L
LAPTALAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osokk- és kléring 10,489. szám

Hogy állunk?

A magyarság állapota a legutóbbi népszámlálás után, a népmozgalmi viszonyok tekintetében.

Irta: Gálffy Ignác. II.

Következik 1910. december 21-én az új népszámlálás. Ennek a magyarság arányát hatalmasan fejlődő arányban kellene mutatni. Az eddigi, évenként kiadott eredményekből, a születési viszonyok alapján elég kedvező eredményt várunk. Országosan 55—56 százalék lehet a magyarság aránya már és ez a fejlődés egyfelől bizalmat kelt a magyarságban, hogy békés fejlődés mellett fölényünk kétségbevonhatlan, de meg kell győzni a nemzetiségeket is arról, hogy a Kárpátok övezte kerek földön az uralmat nem nyerhetik el. Az a miénk marad és mi azt az összes fajok javára ugyan, de a magyarság érdekeinek megóvása mellett úgy óhajtjuk érvényesíteni, hogy az állam alkotó magyarság minden irányu kulturája közös áldássá váljék, mely áldás nem igényli, hogy a nemzetiségek megsemmisüljenek, sőt megköveteli boldogulásukat, de megköveteli az állam irányában való feltétlen behódolásuk is az együtt élés, a béke és testvéri szeretet ápolását. Nem semmisíti meg a létező kulturákat, de közössé akarja tenni ebben a hazában a magyar kultúra összes áldásait.

Abban a szép eredményben, mely a magyarság arányát oly feltartóztatlanul emeli, fájdalom a Székelyföld és az erdélyi magyarság nem működik közre oly arányban, mint okos gazdasági, közegészségi és kulturális cselekvés mellett elvárhattuk volna, ebben az eredményben a magyar alföldi általában az Erdélyen kívüli falusi magyar nép nyeri el a babért. A magyar föld legtöbb városa is nagyon alant marad, némelyik természetes szaporodás tekintetében vissza is esik. Az oda toluló falusi nép elveszti szaporodásának hatását, szinte temetőnek látszik, hol nem hoz a virág gyümölcsöt. Éppen így van Erdélyben is, míg a vidéki magyarság szaporodása a statisztikai hivatal által kiadott táblázatban fejlődő, sarjadzó erdőnek látszik, addig Kolozsvár és Marosvásárhely két fehér karikája pusztuló szigetként mered ki. Miért nem teszik megfelelő intézményekkel a halálozási arányt kisebbé, hogy így a születések viruló zöld

többlete helyett, a halálozások fekete gyászát kell siratnunk. Az aránylag leggazdagabb székely vármegye: Háromszék magyarságának szaporodása a legutolsó magyar vármegyének tünteti fel ezt a büszke vidéket s ha összevetjük az itteni nemzetiségek szaporodásával, azt kell látnunk, hogy Háromszék a magyarság legsötétebb foltja, itt fejlődik legjobban az idegen elem, itt mulja legerősebben felül a nemzetiségek szaporodása a magyar faj szaporodását. Csudálatos dolog, hogy ezt az a Háromszék, ama nemes faj, mely 1848-ban egyedül állította meg az önvédelmi harc korai bukását, az a büszke faj ezt nem látja. Nem látja, hogy mint a s-u rágódik a tölgyfa gyökerén, emészti az az alattomos baj ott a magyar faj erejét. Nem akarja látni, kicsinyli, ez nagy hiba, mert a folytonos nemzeti hanyatlás és a nemzetiségek szívós fejlődése ott kétszeresen veszedelmes. Érintkezésben van a romániai fajokkal, azoktól támogatást, biztatást és erőt nyer s később veszedelmessé lesz.

Vagy nem bírja leküzdeni a bajt? Ez volna még a legnagyobb mértékben szomorú, de kötelessége most már az államnak magának észrevenni, hogy ott oly dolgok vannak, melyek leküzdése elmulasztathatlan kötelesség s a mely irányban azonnal a legnagyobb erővel kell fellépni.

Az általános szaporodási viszonyok mellett különösen figyelemre méltók azok a viszonyok, hol a nemzetiségek szaporodása felülmulja a magyarság szaporodását, mert itt súlyos nemzeti mulasztásokról van szó. A mi vidékünkön öt szomorú vármegye van. Legrosszabb a helyzet Háromszéken, aztán Csikban és Biharban s végül Brassóban és Torda-Aranyosban. Szében megyéről nem szólok, mert — bár ott is szomorúak a viszonyok — ez nem esik a fenn jelzett vidéken. A magyarság szaporodása felülmulja a nemzetiségeket a két Küküllő-, Udvarhely-, Maros-Torda, Szolnok-Doboka és Szilágyvármegyékben, de a szaporodás aránylag nem elég erős. Veszedelmes az, hogy Torda-Aranyos és Bihar magyarsága stagnál, holott itt kellene a magyarságnak erősebben fejlődni, hogy a Székelyföld magyarságával Kolozsváron és Kolozsmegyén át kezét fogva, visszaállítsák a magyarság feltétlen uralmát. Mert ha a tény-

leges szaporodás azt is fogja mutatni, hogy az egész vidéken a magyarság részint beolvadás, részint má vidékről ideköltözés által jobban is szaporodott, mint a nemzetiségek, ez nem tölthet el bennünket a jól végzett kötelesség édes érzetével, mert a javulás nem a mi, e vármegye szülőttei, hanem a magyarok hatalmas Istenének ingyen kegyelméből következett.

És a mikor látszik, hogy a szomszéd Háromszéken már a betegség állandó jelleget ölt, hogy Csikban is fellépett a nemzetiségek erősebb fejlődése, akkor szomorúan kell nézni, hogy Udvarhely általános szaporodási viszonyai nagyon aggasztók, mert így nem azért nincs itt nemzetiségi veszedelem, hogy a nemzetiségek itt nem szaporodnak, hiszen itt nincs nemzeti elem, hanem az a baj, hogy egyáltalán nem fejlődik itt kellően a magyarság. Udvarhely vármegye szaporodási többlete kellene, hogy betóduljon a Küküllő mentén a Marosvölgyébe, elfoglalja ott a gazdasági tért, ellássa munkaerővel a különféle vállalatokat, alapítson ott családokat, szaporítsa, fejlessze a magyarságot. E helyett itt stagnálást látunk. A vezetők ne tévesszék szem elől, hogy különösen a halálozási viszonyok javításával lehet legtöbbet segíteni. A halálozások csökkentésével csökken a temetkezéssel járó improduktív kiadások sokasága is, nem fogy a vagyon ez által; ellenben a megtartott munkás kéz felesleg irányítva, vagyont gyűjthet.

A közegészségi viszonyok és a műveltség emelése járhat itt közre kedvezően s gazdasági alkotások által munkaalkalmak nyújtanak, hol keresni lehet és ezekben az esetekben beáll a születési többlet is. Ezen a téren a művelt magyar társadalom ne pihenjen, a hatóság álljon élére a társadalomnak és ne feledjék, hogy Udvarhely vármegye a magva Erdélyben a magyar nemzeti fejlődésnek és ha még ez is megromlik, nem érdemljük meg, hogy a magyarok hatalmas Istene ingyen kegyelmében részesítsen.

— **Vagyonátruházás.** Közeli rokonok közt történt vagyonátruházás esetén az a vélelem, hogy az adós a hitelező kijátszása végett ingyen ruházta át vagyonát a rokonra; feltéve, hogy az átruházáskor a hitelező követelése még fennállott. (Curia: 1222—1910).

Politikai
puhányok.

Mióta a jó öreg Ezopus megírta híressé vált állatmeséit, melyekben a csodálatosan találó állati álaré alatt mindig emberek szerepeltek: bizonyos korszakokban mindig divattá vált állatmeséket írni.

Mi ugyan ezáltal nem akarjuk feleleveníteni ezt a műfajt, de a találó hasonlat miatt kénytelenek vagyunk mi is segítségül hívni az állatvilágot, illetve a természetrajzot.

Szakítsuk ki egy pillanatra a puhányokról és gerincesekről szóló részt, úgy, hogy a Pallas Nagy Lexikonban olvasható.

A puhányok, puhatestűek, lágy testűek (Mollusca, Malacozoa), az állatország egyik főcsoportja, amelybe a mindenki előtt ismeretes állatok közül a csigák és kagylók tartoznak. A puhányok teste kétoldali részarányos, izeletlen, belső váz nélküli; elején majd meg lehet különböztetni elkülönült fejet, majd hiányzik a fej. Bőrük lágy, nyálkával bevont; idegrendszerük garatfeletti vagy agyducból, garat alatti, vagy lábdücből és zsigerdüből áll, a melyeket idegrendszerük garatfeletti, vagy agyducból, garat alatti vagy lábdücből és zsigerdüből áll, a melyeket idegerezstékek fűznek egymáshoz. A puhányok törzse két főcsoportra oszlik: fejnélküliekre és fejesekre.

Gerincesek; az állatország legjelebbike, melynek főjellemvonása az, hogy valamennyi állat fajának testében a hátoldalon porcogós vagy csontos belső váz van: a gerinchur vagy gerincoszlop és éppen ettől nyerték a mult század elején a gerincesek elnevezését.

Ezen tanulságos és szakszerű bevezetés után szinte magunk előtt látjuk a kérdőjelle alakult szíves olvasót, a ki sehogysem akarja megérteni, hogy voltaképpen mi köze van a puhányokhoz, izomtömlőhöz, zsigerduchoz, nyálkához és egyéb az iskolában tanult, de rég elfeledett dolgokhoz.

Pedig hát sok közünk van hozzá. Mert hogy megértsük Magyarországi mai politikai helyzetét, jellemezhesük a porondra kiálló vezérférfiakat, kénytelenek vagyunk összehasonlítás céljából a természetrajzhoz, illetőleg az állatvilághoz folyamodni.

Magyarország vezetését úgy politikai, mint társadalmi téren a puhányok vagy lágytestűek vették át. És viszik az országot a letört reménységek útján a mindenről való lemondás posványába, a hol csak a hidegtestű csuszó-mászók érzik magukat jól.

„Minderről lemondani — még az önállósági jog kidomborításáról is!” Ettől a jelszótól visszhangzik most

a harmas halom országa, ezt akarják beadni a betegségében minden orvosság után kapkodó nemzetnek.

A történelemben eladdig példátlanul áll az a szemfényvesztés, amelylyel a Janus arcú vezérek kísérleteznek. Ha a nemzet színe előtt állanak, kipirul az arcuk a nemes fölbuzdulástól, hangzatos jelszókat dobznak a nép közé, felesküsznek a háromszínű lobogóra, szent fogadalmat tesznek, hogy csak az ország érdekét viselik szívükön.

Azután levetik a cifrázkodó díszmagyart, főlzállnak a bécsi gyorsvonatra és mire a császárvárosba érnek, lakájruha feszeng a testükön úgy csuszna hason a trón zsámolya elé.

Ott azután mindenre vállalkoznak, hogy a felséges ur tovább kegyes jóindulatát a maguk számára biztonemzeti akaratról egyszeledkeznek és csak egy smernek; a császári akadémia végrehajtására szilalkoznak.

csuszó mászó puhány közt egy gerinces sem akad, a ki büszkén, egyenesen állna a trónus elé és mint ember az embernek, úgy mondaná meg a magyar királynak, hogy a magyar nemzet jogos kívánalmait teljesíteni kell, mert addig nem lesz béke az országban, ha száz munkapárti vagy darabont kormány is jön egymásután.

De csodálkozhatunk-e mi azon, hogy I. Ferencz József nem törődik a magyar nemzet akarásával? Hogy nemzeti bankról, önálló uról és minden egyéb nemtelésről hallani sem akar? a magyar nemzet hatalmagyar vezérferfiak maguk a királyt, hogy ne teljesítse követeléseit, mert a jó, a lovagias nemzet azért így is mindent megad, megszavaz...

A mai vezérek — ha ugyan lehet így nevezni a hatalomra került mai politikai ágenseket — még csak kérni sem mernek, mert egyetlen és legfőbb politikai tényük: a teljes szolgai megalázkodás, a vak, gondolkodás nélküli engedelmesség.

Valamikor a nemzet félrevezetése, kiszípolozása, erőinek bünös elorsvasztása: a legszörnyűbb hazaárulás volt; — ez már erény és ut a hatalom lépcsőjéhez.

És ezt az utat lábuk koptáig egyre szemérmelenebbül járják a „diademvasasztási hadjáratra” büszke munkapárti vezérek, a míg egyszer csak azon veszik majd észre magukat, hogy „nemzeti munkájukkal” mégis csak sikerült a magyar nemzetet az élő nemzetek sorából kitörlni...

A mai politikai helyzetből pedig egyelőre nincs kivezető út; kibontakozást nem lehet találni; mert az csak a nemzeti akarat teljes bukásának az árán volna elérhető. Azzal a ténnyel, hogy a nemzet többséget adott a „nemzeti akarat leörésére” vállalkozó munkapártnak: a nemzet egyelőre feladta összes jogait és elismerte, hogy a császári akarat az egyedüli döntő tényező az ország kormányzásában.

De lehet-e mindez másképp, a mikor a gerinccel bíró politikusok helyett ezuttal a politikai puhányok ülnek az ország képviselőházában.

Gazdasági tanulmány ut.

(2. Folyt.)

(G. I) Mig Ambrózi birtokát szemléltek s tapasztalatokhan gazdagodtunk, észrevétlenül leptek meg Nagyekemező községének előjárósági tagjai, élükön Mártonyi Gyula jegyzővel és Herbert András községi bíróval, melegen üdvözölve a székely testvéreket. Együtt vonultunk be a széles utcákkal bíró, rendezett községbe. Jól esett hallanunk, hogy ezen község nem is olyan régen 15 évvel ezelőtt egyik leghagyottabb és legalkoholosabb községe volt e szász vidéknek s Ambrózi Mihály ottani birtokos apostolkodása folytán ma már vezető szerepét tölt be e szász vidék közsegei között szociális községi intézményeivel, józanéletű polgárainak egyetértő célirányos munkásságával és az egész vonalon intézett mintagazdaságával.

Van a községnek takarékpénztára, nagy községháza, ifjúsági egyesülete s Isten tudja hány meg hány társadalmi intézménye. Utcai eper, alma és körtefával vannak beültetve. Lakói a nyári munkaszünetben a selyemhernyó tenyésztést is nagyban űzik s főleg a szegényebb sorsú lakósnak hoz számottevő jövedelmet. Mig az utcán haladtunk és hallgattuk egyeseknek a község történetére vonatkozó elbeszéléseit, kísérve a szász testvérek nagy csoportjától — Bloos György ottani 60—70 holdas gazda kapui tárultak fel előttünk s jött velünk szemben a fiatal gazda „Glück auf” köszöntéssel szívélyesen üdvözölte a tanulni vágyó székely kiscsapatát. A fiatal gazda köszöntésén elgondolkodtam. Mily találóan üdvözölt bennünket. Olyanok vagyunk ez uton, mint a bányászok, kincset keresünk: a kultúra kincsét — megélhetésünket, boldogulhatásunkat eszközöket a valódi gyakorlati tudományt. És megtaláltuk itt. Bloos György belsőségében „Rend a lelke mindennek” elve uralkodik. A megyesi földmives iskola tanítványa volt, büszke és reá — különösen büszke az ő szeretve tisztelt igazgatójára, kire a tisztelet és hála legmélyebb érzetével emlékezik. Gazdasági épületének 1/5-ét képezi tiszta és egyszerű lakóháza. Legszükségesebb mezőgazdasági eszközei mellett 23 gazdasági gépet találtunk vala. Műhely és szerszám raktárában minden egyes darab számozva van s leltár jegyzéket tart azokról. Naplójában feljegyzik mikor, milyen eszközt és kinek adott ki s azokról rendes nyilvántartást vezet.

Műhelyben láttam egy igen egyszerű, de rendkívül praktikus gyümölcs szekrényt (ászk) 1 és fél m. hosszú és ugyanoly magas testben, ellehet helyezni 1 méter hosszú cserényein — az egészben 5—6 m. mázsa gyümölcsöt. Istállója a megyesi tanintézet istállójának mintájára van felépítve és felszerelve, kapcsolatban takarmányozási csarnokkal s fűllesztő kamarákkal. Trágya telepe kuttal és szivattyúval felszerelve mintaszerű. Csűrében a szekér hordásra volt felszerelve, lajtorján négy szögben egymásba vésett farudal, négy szögön felfelé álló, beerősített mintegy 40—50 cm. magas vasruddal, a széna vagy gabona meg erősítésére. Sertésól szintén a megyesi iskola sertésóljához hasonló.

Udvarán a legnagyobb rend és tisztaság látható.

A fiatal gazda míg bemutatja az atyjától átvett gazdaságot, addig az öreg-hosszu asztalra bort és kenyeret hozott elő s szívélyes szavakkal hívott vendéglésre. Megízelve az öreg Bloos bácsi legjobb borát, átértünk Slosser Mihály középirtokos udvarára, hol a szakszerűen berendezett istálló, takarmánycsarnok, fűllesztő kamara, betoneterő vályu, beton trágya telep, szivattyú stb. stb. szintén megtalálható. Trágyalé kihordó hordája 2 méter hosszú — fenyő fából készített, praktikus eresztő csappal — eddig nem látott újat mutatott. Baromfi tenyésztete igen szép. Különösen a fehér orpingtonok és pulykák láthatók nagy számban az udvarán. Szívélyes búcsút mondv a házi gazdának Ambrózi Mihály nagy birtokos udvarára térünk be, hol gazdagon terített asztallal, kitüntető szívélyességgel fogadott a nemes lelkű házi gazda. Megtekintve a modern belső berendezéseket, gyönyörű és célszerű berendezésű gyümölcsös kertjén haladtunk az ifjúsági egyesület faiskolájába. A faiskolát az ifjúsági egyesület tartja fenn, annak tagjai kezelik az ifjú Bloos György vezetése alatt. Nem szükséges náluk kényszeríteni a községeket a faiskolák fenntartására, megteszik ezt az ifjak egyesült közös erővel. Jövedelem az ifjúsági egyesület pénztárára. Itt gyűlnek össze az ifjak minden héten egyszer a munkálatok elvégzésére. Az oltott fákról törzskönyvet vezet a vezető s ő ügyel fel a körülbelül 3—3000 db szemes oltvány telepre. Két fajta almát szaporítanak: az arany pármént és londoni szeszint s így készítik elő a jövő nemzedék termelését a jövedelmezőbb és kedvezőbb értékesítésre. Innen távozva a 25 holdas Melzer Márton belső gazdát látogattunk meg. Udvarán ott található a mezőgazdasági gépek közül a vetőgép, tárcsásborona, aratógép stb. stb. Istállója magas, betonizott — benne 7 pinzgauai fejős tehén igen jó kondícióban. Hasonlóan van berendezve a 18 holdas Bretz János belsősege is. A modern mezőgazdasággal járó minden fajta apró-cseprő emberi munka erőt megtakarító gép a legkisebb 4—5 holdas gazda belsőségében is megtalálható. Kiváló nagy súlyt fektetnek a sertésólok tisztaságára és célszerű beosztására. Deszkából készített sertésólit jobbak — az állatok egészségére kedvezőbbek — könnyen tisztogathatók és kevesebb költségbe kerülnek, mint nálunk a bornafákból összevesselt aránytalanul nagy költségbe kerülők és nehezen tisztogatható sertésólok.

Már majdnem kimerülve a sok jövés-menésben — mikor már az elme is kifáradt a tömérdek látnivalók megfigyelésében — gyűltünk össze a község háza nagy tágas termében az izletes vacsora elköltésére.

A község leányai, élükön a község derék jegyzőjének kedves feleségével szolgáltak fel a 150-re tehető letelepedett társaságnak. Vacsora alatt a Henning Frigyes tanító vezetésével a községi rezes banda játszott művésziesen. Az egyik hazafias szellemű pohárköszöntő után a karbanösszegyűlt leányok ajkairól hangzott fel elbájolón — magasztosan

a magyar nemzet éneke „Isten áld meg a magyart” 3-as hangon. A lángoló hazafiúi érzelem vett erőt a lelkeken s köttünk szövetséget a magasztos szavak hallatára, egyik szász testvérünk felkérésére a közös akna munkája ellen. Vacsora után a fényesen kivilágított udvaron, hol a vasárnapok délutánján a 10—15 éves ifjak korlátokon, nyújtókon és mászó póznákon testgyakorlatokat végeznek, társas játékot játszanak — gyönyörködtünk mintegy 60 szász leány körmagyar táncában. Zoos Gyula ig. tanító vezénylete alatt oly szépen és szabályosan táncoltak a leányok, hogy mindnyájunkat csodálat ragadott el. Később a társaság legtöbb tagja a táncolók sorába került s vidám kedélyhangulattal fejeztük be a kirándulás első napját. Szíves Isten hozzádot mondv a nagyekemezőieknek, siettünk a Medgyes felé rohanó vonatra, hogy az intézet falai között kipihenve az ut fáradalmait — újult erővel kezdjünk a következő napi programunk elvégzéséhez.

(Vége köv.)

A székely kongresszus.

A Székely Társaságok Szövetségének Gyergyószentmiklóson megtartott kongresszusán a kereskedelmi minisztert Háromszékvármegye főispánja báró Szentkereszthy Béla, a földművelésügyi minisztert pedig Koós Mihály, a miniszteri kirendeltség vezetője képviselték. A közgyűlés megnyitása előtt a bukaresti magyar dalárda énekelt. Deák Lajos elnök megnyitója után Orel Dezső, a város polgármestere üdvözölte a nagygyűlést.

Ezután Koós Mihály tett jelentést a székelyföldi kirendeltség működéséről. A kirendeltség a székely falusi társadalom szervezésére fordította a fő gondot, aminek eredménye, hogy jelenleg van 460 falusi kör 23,500 taggal. 285 hitelszövetkezet 5 és fél millió tartalékbetéttel; 139 fogyasztási szövetkezet 431 ezer koronára tőkével, melyek több mint 4 milliót forgalmaztak. A tejszövetkezeteket nem forszírozták, de azért 46 szövetkezet működött, mely 453 ezer koronát biztosított tagjainak. Állatbiztosítást létesítettek kölcsönösségi alapon. A népet tanították, előadásokat rendeztek. Állatdíjazásokat rendeztek, népkönyvtárakat létesítettek, gépeket, vetőmagokat osztottak ki. A vízhiányon 25 községben segítettek. Előadása végén felhívta a figyelmet az alkohol ellenes küzdelemre, mert Erdélyben a hegemonia azé a fajé lesz, amelynek kezéből a pálinkás üveget kicsavarjuk.

A jelentéshez Szakáts Péter iparkamarai titkár szólott először hozzá. Fejtegeti a középirtokosság szomorú helyzetét és hangsúlyozza, hogy a munkásoknak az Alföldre való kiszállítása befejezendő.

Györffy Gyula orsz. képviselő éles kritikát gyakorol a jelentés fölött. Annak számadatait nem tartja realistikusnak. Általában a kirendeltség munkálkodásával nincs megelégedve.

A széles mederben indult vita befejezése után Dobieczy Sándor országgyűlési képviselő ismertette a

székelyföldi tarifa kérdését, hogy miképpen lehetne a termékeket kedvezményes áron szállítani. Az előadást éljenzessel honorálták. Majd Szabó István a bukaresti Szent István Király Egyesület jegyzője ismertette a romániai magyarok helyzetét és megjelölte a módokat, hogy miképpen lehetne rajtuk segíteni.

A kérdéshez Gilliger János kassai főrealiskolai tanár szólott hozzá igen találóan. A közgyűlésnek kiemelkedő pontja volt Görög Joáchim gyergyószentmiklósi örm. kath. plebánosnak, Csikvármegyei erkölcsi viszonyairól tartott szabad előadása. Meggyőző erővel fejtegette, hogy a népet munkaszeretetre, becsületességre és arra kell nevelni, hogy az eskü szentségével ne éljen vissza. Az alkoholizmus ellen való küzdelem, mely a becsületérzést kiöli a szívből, csak akkor ér cél, ha a korcsmák vasár- és ünnepnapokon bezáratnak.

Ezután pár kisebb jelentőségi pontot tárgyaltak le, mely után a közgyűlés 2 órakor véget ért. Közgyűlés után a város 400 területű ebédet adott a vendégek számára, melyen számos pohár köszöntő hangzott el.

Hajdan és most.

Az antik világban a szabadgondolatnak „magazint” állítottak. Vasbarni és száműzni igyekeztek minden merészen gondolkozó hazafit. Ha a szabadsajtó jutott valakinek eszébe, akaratát megfékelték, mintegy rabnak kellett magát tartania. Lakatot tettek minden szabadon gondolkodó embernek szájára még a börtönben is. Amde jött 1848 és akkor az elnyomók rejtőzködve bujkáltak, nehogy megérdemlett cselekedeteikért a hőhár kioltsa életüket.

Fekete-sárga lelküket nem cserélték ki, hanem továbbra is ápolták szívében; — éreztek és tettek hitvány lelkük sugallata szerint. Pedig szegény bitorolni, hamisan alszenteskedni e névvel.

Az igazság láttára szemüket becsukták és hallgattak, mert az igazság fénye ólómiként nehezedett szempilláikra.

Ráillik mindez a mostani helyzetre ha nem is egészen, legalább részben...

A székely ember közmondásilag rég mondja, hogy: „Közös lónak turos a háta” s mi ezt észre venni csak ritkán akarjuk.

A 15-ik században, mint ahogyan olvasom az 1700-as években írt történelemből, — annak idején a török elleni háborúban harcra készen állottak: magyarok, székelyek, szászok és oláhok s mikor lelkesítette fővezérük — be sem várták buzdító szavait már a rajta —! szó sodorta őket a legnagyobb, elkésredett bátor harcra. Édes egy hazának tekintették országunkat. Küzdöttek, hogy megmenthessék vagyonukat, szabadságukat, vele életüket; csupán a keserves, nem emberséges fogság rabságától félve.

Akkor keresték az országunkban élő nemzetiségek azt a kapesot, amely összehoz bennünket, testvérekké fűz egybe. Mest is megadjuk az alkalmat, a módot s ők mégis mostohául visszaélnek. Mintha idegenek volnának, némelykor úgy viselkednek.

Mi az oka, hogy hazánkat mostan föl akarják maguk között osztani, mintha nem jól éreznék magukat fönhatásunk alatt. Bizonyára világtörténelmi föltűnés, nagyravágás. Meggondolhatnák, hogy mindez hiábavaló ábránd, melyet elérni nem fognak soha.

Ez a föld az, mely ápol s eltakar. Bármilyen üldözzön a sors, mégis itt kell megpihenni úgy nekik, mint nekünk.

Ha testvériesen kezét fogunk, ha békes munkálkodásunkat és fejlődésünket senki itt e hazában nem zavarja, akkor oly nagy lesz Magyarországon, hogy a pokol erői sem döntik meg.

Gencsy Ferenc.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a vármegye jelenlegi alispánja az árva- és szeretetház érdekében nagy mozgalmat indít;

mondják, hogy ugyanez a dérek alispán ur a Székely-gyűlésre — akadály miatt — nem mehetett el;

mondják, hogy az ilyen országos gyűléseknél némelyeknek födolog a jelentkezés, a névsor publikálása;

mondják, hogy hazafias polgármesterünk és főkapitányunk Kossuth Lajos nevenapját még a rákövetkező napon is ünnepelte;

mondják, hogy az aszfalt-járót mindenütt pontosan kijavítják;

mondják, hogy a bögszi bálon a sósugorka almásbélessel egyik diáknak sem volt kedve eledele;

mondják, hogy a szekundák egész nyáron szomorú alakjai, kedden az új gimnáziumot vígan hagyták el;

mondják, hogy székely fiuk nélkül az osztrák hadsereg sokat érne.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerk.

— **Árva és szeretetház.** Ne remélj hü olvasó. Nem a mi vármegyénkről van szó. Itt csak marakodni, egymást letiporni tudják az emberek. De valamely figyelemre érdemes alkotást megteremteni nem képesek. Csikvármegye törvényhatósága elhatározta, hogy vármegyei Árva és Szeretetházat létesít. E célból a vármegyei magánjavakból bizonyos összeget fordít az intézet megteremtésére. A még hiányzó összeget pedig a gyámpénztári tartalékalapból, 1 százalékos megyei pótdoból, állami, püspöki s más erkölcsi testületek és magánosok alapítványából, állandó és alkalmi segélyből fedezi. A 200 koronán felüli adakozók nevei az intézet imatermében elhelyezendő díszes levélen, a 2000 koronán felüli alapítók nevei pedig ugyanott márványba vésve örökíttetnek meg. Az adományok a csikszeredai m. kir. adóhivatalhoz, levelek, értesítések pedig az árvaszékre intézendők. A mi eszméinket mások megvalósítják. Így tett Dr. Bernády György marosvásárhelyi polgármester a zeneiskolával és kulturpalotával. Most pedig Csikvármegye létesíti az árva- és szeretetházat... És ami vezetőszerep vitelére vállalkozott uraink

még mindig azon törik amugyis gyenge koponyájukat, hogy miképpen győzhették a függetlenségi párt az ő hatalmaskodó akaratuk ellenére s hogyan lehetne megfojtani egy kanálvizbe a „Székely-Udvarhely” című 1848-as függetlenségi újságot, amely az ilyesmiket föl szokta jegyezni róluik. És számon fogja tartani majd a választások idejére is...

— Iskolai értesítés az apácáktól.

A római kath. leányiskolában úgy az elmi osztályokban, valamint az óvóban az 1910/1911. évre a beiratások szept. 1—9. napjain d. e. 8—12-ig eszközöltetnek. A tanítás 9. évi ünnepélyes isteni tisztelettel kezdődik. Tandíj nincs.

— **Meghívó.** „Etéd és vidéke állattenyésztőinek szövetsége” 1910. szept. hó 8-án d. u. 5 órakor rendkívüli közgyűlést tart az etédi olvasókör helyiségében. Tárgy: 1. A szervezet tényleges megindítása, vagy feloszlata feletti határozat. Etéd, 1910. aug. 29-én. Az igazgatóság.

— **Szelhámos ficsur.** Az egyik szomszédos székely városból való az a szerencsétlen könnyelmű fiatal ember, ki hol egyik, hol másik ismerősének nevében kisebb-nagyobb kölcsönöket szed fel. A fiú jó családból való s bizonyára megjavul. Épen e reménytől vezérelve, nem tesszük közzé a nevét. E helyett közöljük az egyik áldozat nyilatkozatát, mely így szól:

Valami szelhámos, nevemben, mint az Ugron Gáspár unokája nevében Székelyudvarhelyt kölcsönöket szedett fel. Figyelmeztetést mindazokat, akiket illet, hogy szelhámos-al van dolguk s adott kölcsönök megtérítéséért hozzám ne forduljanak, mert az én szükségleteimre édes atyám kellő fedezetet nyújt s kölcsönöket kérni nem szoktam.

Bikafalva, 1910. augusztus 28.

Szenterzsébeti Szakács Zoltán.

— **Az arankás mag forgalomba hozatala.** Felmerült esetről kifolyólag elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a földmivélsügyi miniszter, hogy az arankát — azaz a mezőgazdaságra káros gyommagot — tartalmazó löheremag oly elbánás alá veendő, mint a hamisított értéktelen anyagokat tartalmazó mag. Következésképpen az ily tartalommal bíró magvak forgalomba hozatala az 1895. XLVI. t.-c. alapján büntetendő.

— **Forel tanár a halotthamvasztásról.** A halotthamvasztók németországi közlönye körkérését intézett európai hírvű tudósokhoz az iránt hogy mi a véleményök a hamvasztásról. Kivétel nélkül mind olyan választ kapott, hogy az illetők szívvel-leléssel híve a kremációnak. Érdekkel bír reánk nézve a nálunk is közsímsert Forel tanár következő kijelentése:

— Minthogy magam is a zürichi és lausanei halotthamvasztó egyesületek tagja vagyok és ez utóbbi helyen fog holttestem elhamvadni, ehhez a tényhez kevés hozzáfűzni valóm van. Minden elfogulatlan ember előtt természetesnek kell feltűnnie annak, hogy ezt a tiszta eltakarítást előnybe kell helyezni a temető fertőző talajának és hogy sokkal felemelőbb érzés az, ha tudjuk hogy holttestünket elhamvasztják, mint az, hogy férgek táplálékává válunk és elrohadunk.

— **Táncanfolyam-megnyitás.** Tisztelettel értesitem a helybeli és vidéki közönséget, hogy folyó hó 3-án (szombaton) a „Budapest”-szálló nagytermében táncanfolyamot nyitok. Tandíj 6 heti tanfolyamra 12 korona. A 6 heti tanfolyam alatt növendékeimet tanítom az összes modern táncokon kívül az eredeti francia esztétikai szerinti illem és testgyógysegre is. A bostont külön 3 óra alatt betanítom, óránként 4 korona, csoportban 2 korona díjazás mellett személyenként. Tanítási idő: gyerekeknek d. u. 5—7-ig, felnőtteknek este 8—10-ig tart. Este 7—8 óráig bosztonkurzus. Beiratkozni lehet Betegh Pál könyvkereskedésében és a tanórák alatt. Hazánál csakis meghívásra jelenek meg. Kiváló tisztelettel Sára Miklós, budapesti okl. tánc-tanító.

— **Az állati bőrök értékesítése légyiszurás következtében.** Az állati bőrök értékesítése légyiszurás következtében már régen észlelt dolog. A nyugati államok földmivelői és állattenyésztői már régen védelmezik is szarvasmarháikat az ugynevezett ökörlégy szurásai ellen. Ez a légy ugyanis átszurja az állatnak bőrét és petéit a bőr alá rakja, minek folytán az állat hátán, vagyis a bőrnek legértékesebb részén, néha borsónagyságu lyukak keletkeznek. Milliókra rug a nemzeti vagyonnak légy szurása által okozott megkárosodása. A nyugati államok gazdái úgy védik állataikat ez ellen, hogy azoknak hátát kátránnyal, vagy más hasonló szerekkel bekenik. Igen kíváncsi volna, ha a magyar gazdák is nagyobb figyelmet fordítanak állataik bőrének épségben tartására, mert ezzel maguknak hasznót, bőr-áruknak pedig kifogástalan nyersanyagot biztosíthatnának.

— **Le az ecetsavval!** Az ország különböző vidékein legújában tömegesen fordultak elő az ecetsavmérgezések, amelyek között több halálos kimenetelű is volt. Az ecetgyárosok egyesülete azt kérte a belügyminisztertől, hogy tiltsa el a 14 százalékos meghaladó ecetsav forgalombahozatalát, mert alkalmas arra, hogy mérgező hatást gyakoroljon a szervezetre. A belügyminiszterium közegészségügyi osztálya már a legközelebbi rendeletben kívánja szabályozni az ecetsav forgalombahozatalát.

— **Aluminium forrasztása.** Mielsohn A. Drammenben (Norvégia) 1910. május 26-án 217.637 sz. a szabadalmazott új eljárása nagyot lendített az aluminium feldolgozására, illetve megmunkálásra és így alkalmaztatására terén. Szerinte az aluminium tárgyak gondos letisztogatása után galvanikus maró folyamatnak kell alávetni, hogy felületi része a bevonat céljaira alkalmassá váljék. Az ekként előkészített aluminium tárgyak elektrolitikus uton erre réz, vagy nikkel bevonatot kapnak, a melynek révén forrasztásukat misem akadályozza.

Nyomdász-

tanulóknak 2—4 gimnáziumot, reál- vagy polgári iskolát végzett fiukat felvesz **Betegh Pál** könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt — havi fizetéssel.

8792—1910. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. Igazságügyminiszter 1906. jul. 6-án 14114/906. sz. a. elrendelte, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság-hoz tartozó *Székelydobó* község telekjegyzőkönyveiben felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. évi 29. t. c., 1889. évi 38. t. c. és az 1891. évi 16. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi 29. t. c. ben szabályozott eljárás, a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatottassék.

E célból a helyszíni eljárás *Székelydobó községben 1910. évi október hó 3-ik napján* fog kezdődni.

Ennélfogva felhívunk:

1. mindazok kik a telekjegyzőkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánnak tenni, a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló esetleges okirataikat mutassák fel.

2. mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdajogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírásra az 1886. 29. t. c. 15—18 §§-ai és az 1889. évi 38. t. c. 5. 6. 7 és 9 §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa; mert különben ez uton jogait nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték kedvezményétől el esnek.

3. Továbbá mindazok, kiknek tényleg már megszűnt követetésekre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyisint az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulaj-

donosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvántartása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1910. augusztus hó 27-én, *Zsöldos Benő* s. k. kir. törvényszéki bíró.

A kiadmány hitelül.

Gyertyánossy.

kir. törvényszéki telekkönyvvezető.

Sz. 14069—1910. I.

Árlejtési hirdetmény.

Az 1910—1911. évi fűtési időszakban a székelyudvarhelyi m. kir. pénzügyigazgatóság és mellé rendelt számvevőség részére 20 öl (nagy 2 méteres) elsőrendű és minőségű, száraz, egészséges, kemény bükk hasáb tűzifa beszerzésének, illetve szállításának biztosítása céljából ezennel árlejtés hirdettetik és annak a pénzügyigazgatóság főnökénél leendő megtartására határidőül 1910. évi szeptember hó 30-ik napjának délelőtti 11 órája tűzetik ki.

A tűzifa szállításának végső határidejéül 1910. évi október hó 20 napja állapittatik meg és köteles vállalkozó a 20 öl tűzifát ezen pénzügyigazgatóság hivatali helyiségének udvarára fuvardíjmentesen, 2 méterre ölekre rakva, szállítani.

A vételár a szállítás kifogástalan megtörténte, illetve az átvétel igazolása után fog kifizettetni, illetve a székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatalnál kiutalványoztatni, a hol azt vállalkozó szabályszerűen bélyegzett nyugta ellenében felveheti.

A vállalkozóval az árlejtés eredményéhez képest írásbeli szerződés fog köttetni, mely szerződés tervezete a pénzügyigazgatósági irodavezetőnél a hivatalos órák alatt (d. e. 8 órától, d. u. 2 óráig) betekinthető, az ajánlatban pedig megem-

litendő lesz, hogy ajánlattevő a szerződés tervezetét ismeri.

Felhívunk tehát mindazok, kik az árlejtésben résztvenni óhajtanak, hogy írásba foglalt, egy korona értékű, bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlataikat az általuk megajánlott összeg 5 százalékanak megfelelő bántalpenz összegnek készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban a székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatalnál, az ajánlattételre való hivatkozás mellett, pénzügyi letétbe történt helyezését tanúsító elismervény csatolása mellett, a kitűzött tárgyalási határnap délelőtti 11 órájáig ezen pénzügyigazgatóság főnökéhez adják be.

Ezen határidő lejártá után érkezendő, vagy hiányosan felszerelt ajánlatok tekintetbe vétetni nem fognak.

Az ajánlatához használandó bonték az alábbi címmel látandó el:

»Ajánlat« a 14060—910. I számú hirdetményben kiírt s a székelyudvarhelyi m. kir. pénzügyigazgatóság és mellé rendelt számvevőség részére szükségelt bükkhasáb tűzifára.

Székelyudvarhely, 1910. aug. 24

Horváth.

Raktáros

„Dréher“-sörnek kerestetik.

Kérdések intézendők:

Dichler Gyulához,
főraktár Segesvár.

Üzlethelyiséget keres lakással,

forgalmas helyen: Steinbach József Nagydisznód, hova az ajánlatok részletes felvilágosítással intézendők.

Szenkovits János Utódánál

SZÉKELYUDVARHELYT

KÉSZEN

Férfi és fiu ruhák

Fehérneműek

Felöltők

Kosztümök

Blousok

Cipők és kalapok

óriási választékban és legjutányosabban kaphatók.

Őszi bükköny és Szent János rozs

vetés céljára beszerezhető:

Szőllősi Samu szeszgyárosnál Székelyudvarhelyen.

A míg a készlet tart — métermázsánként 18 K-ért.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász-levélpapírok stb. Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olesó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Írónok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, belyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és o. rinák. Monogrammok fehérnemű és levél-papirjelzésre. Kézi nyomda. — Különböző belyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári árban.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, kapesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrő-papírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írka, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminák, szépirási és rondírási minták. Olesó legyező-falrajzok, klotetpapírok, szivarkahüvely, szivarka- és névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fém-ből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt 1910.